

Ejovin Ajvi

SNEŽNO
DETE

Prevela

Dubravka Srećković Divković

■ Laguna ■

Naslov originala

Eowyn Ivey

THE SNOW CHILD

Copyright © 2012 by Eowyn Ivey

This edition published by arrangement with Little,
Brown and Company, New York, New York, USA.
All rights reserved.

Odlomak iz pripovetke „The Snow Child“ copyright ©
1989 by Freya Littledale. All rights reserved.

Translation Copyright © 2012 za srpsko izdanje, LAGUNA

Svi likovi i događaji u ovoj knjizi su izmišljeni. Svaka sličnost s
postojećim ličnostima, živim ili mrtvim, slučajna je.

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Ĉerkama Grejs i Aurori

PRVI DEO

„Ženo, hajdemo pozadi u dvorište, pa da napravimo snežnu devojčicu; možda će oživeti, pa nam biti ćerčica.“

„Mužu moj“, na to će starica, „nikad se ne zna šta može biti. Hajdemo u dvorište da napravimo snežnu devojčicu.“

– *Ćerčica od snega,*
Artur Ransom

PRVA GLAVA

Reka Vulverin, Aljaska 1920.

Mejbel je znala da će tu vladati tišina. To im je, uostalom, i bio cilj. Da nema bepčića koji guču i kmeče. Da nema komšijske dece da se dernjaju puteljkom. Da nema tupkanja malih stopa po drvenim stepenicama, uglačanim od koraka brojnih naraštaja, niti čangrljanja i lupkaranja igračaka po kuhinjskom podu. Svi ti zvuci njenog neuspeha i žalosti ostaće u prošlosti, a namesto njih će zavladati tišina.

Zamišljala je da će u divljini Aljaske tišina biti miroljubiva, kao sneg što veje po noći, vazduh pun obećanja ali ne i zvuka, no nije je takvu zatekla. Umesto toga, dok je čistila daščani pod, slamke metle škripale su kao neka oštrozuba rovčica što joj glođe srce. Kad je prala sudove, tanjiri i činije zveketalu su kao da će se porazbijati u

paramparčad. Jedini zvuk koji nije poticao od nje bilo je iznenadno „gra-graaa“ spolja. Mejbel je iscedila krpu punu vode od sudova, pa pogledala kroz prozor i ugledala gavrana baš kad je zalepetao s jedne gole breze na drugu голу brezu. Nije bilo dece da se vijaju kroz jesenje lišće, dozivajući se. Čak ni samotnog deteta na ljuljašci.

A bilo ga je nekad. Postojalo je to sćućušno stvorenjce, što se rodilo nepomično i nemo. Deset godina beše prošlo, no ona je čak i sad lovila sebe kako se vraća u trenutak njegovog rođenja, da dotakne Džeka po ruci, da ga zaustavi, da posegne ka detencetu. Trebalo je. Trebalo je da obujmi detinju glavicu dlanom i da recne nekoliko nežnih vlasi kako bi ih sačuvala u medaljonu pod grlom. Trebalo je da se zagleda u to lišće, da sazna da li je rodila dečaka ili devojčicu, pa zatim da stoji pored Džeka dok sahranjuje detence u zimsku pensilvansku zemlju. Trebalo je da mu obeleži grob. Trebalo je sebi da dopusti tu tugu.

Ipak je to bilo dete, iako je više ličilo na vilinsko podmeće. Usukano lice, majušne vilice, uši što se šilje; toliko je samo videla i nad time zaplakala, jer znala je da bi ga svejedno volela.

Mejbel je predugo stajala uz prozor. Gavran je u međuvremenu odleteo iznad drveća. Sunce je zašlo za planinu, svetlost je padala vodoravno. Grane su bile gole, trava

požutela, posivela. Ni jedne jedine pahuljice. Kao da je sve što je lepo i sjajno na ovom svetu smlavljeno i počišćeno u vidu praha.

Već je tu bio novembar, a to ju je plašilo, pošto je znala šta on nosi – hladnoću nad dolinom, sličnu bliskoj smrti; glečerski vetar što duva kroz zazore između brvana kolibe. Ali više od svega tamu. Tako mrklu tamu da će se čak i bledo videlo gušiti u njoj.

U prethodnu zimu zagazila je naslepo, ne znajući šta je čeka u toj novoj, tegobnoj zemlji. Sad je znala. U decembru će sunce izgrevati malo pred podne i očešaće vrhove planina svega na nekoliko sumračnih sati pre no što opet zađe. Mejbel će tonuti u san i buditi se dok sedi na stolici kraj peći na drva. Neće se mašiti ni za jednu omiljenu knjigu; njene stranice bile bi beživotne. Neće crtati; čega tu uopšte ima što bi mogla zabeležiti u svoj skicenblok? Mutna nebesa, senoviti uglovi. Svakog jutra biće joj sve teže da napusti toplu postelju. Saplitaće se hodajući u snu, skrpiće nešto za jelo, prostiraće mokat veš oko brvnare. Džek će se boriti da održi konja i kokoši u životu. Dani će se pretapati jedni u druge, zima će sve jače stezati svojim zagrljajem koji davi.

Čitavog života verovala je u nešto veće, u misteriju koja je neprestano menjala oblik na rubu njenih čula. Bilo je to lepršanje krila noćnog leptira na staklu, obećanje rečnih nimfa u šarenkastim koritima potoka. Bio je to miris hrastova u letnje večer kad se zaljubila, zora koja se razlila po kravljem pojilu i preobrazila vodu u svetlost.

Mejbel nije pamtila kada je poslednji put ulovila okom takav treptaj.

Pokupila je Džekove radne košulje i sela da ih okrpi. Trudila se da ne gleda kroz prozor. Samo kad bi pao sneg! Možda bi njegova belina umekšala goletne linije. Možda bi odblesnula malčice svetlosti i kao ogledalo je vratila u njene oči.

Ali čitavog popodneva oblaci su ostali visoko, retki, vetar je trgao suvo lišće s grana, danje svetlo rastakalo se kao sveća. Mejbel je razmišljala o strašnoj hladnoći koja će je zarobiti samu u brvnari, pa je počela da diše plitko i ubrzano. Ustala je i krenula da šetka tamo-amo. Tiho je ponavljala sebi u bradu: „Ja to ne mogu. Ja to ne mogu.“

U kući su imali oružje, pa je i pre razmišljala o njemu. Lovačka puška iza police s knjigama, sačmara iznad ulaznih vrata, revolver koji Džek drži u najgornjoj fioci pisaćeg stola. Nikad nije opalila iz njih, ali nije je to sprečavalo. Već nasilje i nedolična krvavost takvog čina, optužba koja bi neumitno za njim usledila. Ljudi bi pričali kako je popustila pameću ili duhom, ili da je Džek bio rđav muž. A Džek? Kakvu li bi sramotu i gnev on u sebi gnezdio?

Reka, međutim – to je već nešto drugo. Nijednu dušu niko ne bi mogao optužiti, pa ni njenu. Kriv bi bio nesrećan korak. Ljudi bi pričali: eh, da je znala da je led ne može izdržati! Eh, da je znala koliko je opasan!

Popodne je zgaslo u sumrak i Mejbel se odmakla od prozora da upali petrolejku na stolu, kao da će spremiti večeru i čekati Džeka da se vrati, kao da će se ovaj dan završiti poput svih drugih, ali u mislima je već pratila stazu što vodi kroz šumu do Vulverina. Petrolejka je gorela dok je zapertlavala kožne cokule, navlačila zimski kaput preko kućne haljine, kretala napolje. Vetar joj je šibao nezaštićene šake i glavu.

Dok je koračala između golog drveća, istovremeno je osećala i ushićenost i otupelost, ježeći se od jasnoće svoje namere. Nije razmišljala o onome što ostavlja za sobom, već samo o tom trenutku, s nekakvom crno-belom preciznošću. Tvrdi štropot donova po smrzlom tlu. Leden vetar u kosi. Snažni udisaji i izdisaji. Bila je čudnovato moćna i sigurna u sebe.

Izbila je iz šume i zastala na obali zaleđene reke. Tu je bilo mirno, samo bi joj povremeni nalet vetra zatalasao suknju oko vunениh čarapa i zasuo led kovitlacem muljevitog peska. Malo dalje uzvodno protezala se dolina koju su napajali glečeri, široka pola milje, s prugama od šljunka, puna naplavljenog drveta, prepletenih plitkih kanala, ali ovde je reka tekla uska i duboka. Mejbel je videla škriļčanu liticu na drugoj strani, koja se strmo obrušavala u crn led. Dole će joj voda biti podobro iznad glave.

Ta litica joj je postala odredište, mada je očekivala da će se udaviti i pre no što stigne do nje. Led je bio debeo

svega tri-četiri prsta, a čak ni u jeku zime niko se nije usuđivao da pređe na tom prevrtljivom mestu.

Isprva su joj čizme zapinjale o stenje, okovano ledom u peskovitoj obali, ali onda je posrćući produžila niz strmi breg i prešla tanki potočić gde je led bio tanak i krt. Pri svakom drugom koraku propadala je i udarala stopalom o suvi pesak pod sobom. Onda je prešla goli pojas šljunka i prikupila haljinu da bi se popela preko klade koju je nanela voda, izbledele od prirodnih stihija.

Kada je stigla do glavnog kanala reke, tamo gde voda mirno teče dolinom, led više nije bio krt i beo, već crn i gibak, kao da se stvrdnuo koliko te noći. Pošla je po njegovoj površi oprezno vukući đonove i umalo se nije nasmejala sopstvenoj ludosti – pazi da se ne oklizne, a ovamo se moli da propadne.

Bila je na koji korak od bezbednog tla kad je dopustila sebi da zastane i zaviri između čizama. Činilo joj se da hoda po staklu. Videle su se granitne stene pod pokretnom, tamnom tirkiznom vodom. Proplovio je jedan žuti list i ona je zamislila sebe kako je voda nosi naporedo s njim, a ona načas gleda naviše kroz taj neviđeno prozračni led. Pre no što joj voda ispuni pluća, hoće li uspeti da vidi nebo?

Mestimično su u belim krugovima bili zaleđeni mehurovi, veliki kao njena šaka, a ponegde su pak led šarale velike pukotine. Pitala se je li slabiji na tim mestima, da li bi trebalo da ih traži ili izbegava. Ispravila je ramena, lice uprla pravo napred, pa pošla dalje ne gledajući nadole.

Kada je prošla srce kanala, litica joj se našla tako-reći nadomak ruke, voda je prigušeno grmela, a led je pomalo utanjao pod njom. I protiv volje joj je pogled poleteo naniže, ali prestravilo ju je ono što je ugledala. Nije bilo mehurova. Nije bilo pukotina. Samo bezdano crnilo, kao da joj je pod čizmama noćno nebo. Prenela je težinu na drugu nogu, da načini još jedan korak ka litici, i tad se začulo pucanje, dubok i zvonak prasak, kao da je neko otpušio džinovsku bocu šampanjca. Mejbel je široko raskrečila noge, kolena su joj zaklecala. Čekala je da led popusti, da joj se telo surva u reku. A onda još jedan udarac, *bummm*, i bila je ubeđena da joj se led ugnuo pod čizmama, ali svega za koji milimetar, gotovo neprimetno, odavši se samo tim groznim zvukom.

Čekala je i disala, ali voda nije nadolazila. Led ju je izdržao. Kliznula je nogama polako, jednom pa drugom, pa opet, opet, sporo ih vukući sve dok se nije našla tamo gde se sastaju led i litica. Nikad nije zamišljala da će biti tu, na naspramnoj strani reke. Položila je gole dlanove na hladni škriljac, a onda se prislonila i čitavim telom, pribivši na kraju uz njega i čelo, pa je osetila miris kamena, drevan i vlažan.

Njegova hladnoća počela je da se preлива u nju, pa je spustila ruke uz bokove, okrenula se od litice i otisnula se natrag, tamo otkuda je došla. Srce joj je tuklo u podgrlcu. Noge je nisu slušale. Pitala se neće li sad, kada je pošla kući, propasti u smrt.

Dok se bližila čvrstom tlu, poželega je da potrči ka njemu, ali led pod čizmama bio je previše klizav, pa se odsuljala kao na sličugama, a onda zaglavinjala uz obalu. Zabrektala je i zakašljala se, umalo se nije nasmejala, kao da je sve šega, ludo čikanje sudbine. Potom se sagla, s rukama na butinama, i pokušala da se primiri.

Kada se polako ispravila, zemlja pred njom bila je nepregledna. Sunce je zalazilo dole nizvodno, bojeći hladnim rumenilom bele planinske kape što su uokvirivale dolinu sa obeju strana. Uzvodno su žbunaste vrbe i pojasevi šljunka, šume smrče i niski šumarci topola bujali sve do planina čeličnoplave boje. Nije bilo njiva ni ograda, kuća ni puteva; ni žive duše dokle oko seže, na sve četiri strane sveta. Samo divljina.

Sve je to predivno, znala je Mejbel, ali to je lepota koja te para i proždire ti svu utrobu, pa ostaneš bespomoćan i razgolićen, ako uopšte preživiš. Okrenula je reci leđa i pošla kući.

Petrolejka je još gorela; kuhinjski prozor je bleštao dok se bližila brvnari, a kad je otvorila vrata i kročila unutra, preplavile su je toplota i treperava svetlost. Sve je delovalo nepoznato i zlatno. Nije očekivala da će se tu vratiti.

Činilo joj se da je sate provela izvan kuće, ali nije još bilo ni šest uveče, te ni Džek ne beše došao. Skinula je kaput i prišla peći, pustila da joj toplota bolno zaroni u šake i stopala. Čim je uspela da razgiba prste, povadila

je lonce i šerpe, iščuđavajući se kako sad obavlja jedan tako prizeman zadatak. Dodala je drva u peć, skuvala večeru, a onda pravih leđa sela za grubo otesani sto, skrktivši ruke u krilu. Nekoliko minuta potom na vrata je ušao Džek, zatrupkao čizmama, pa stresao slamu s vunenog kaputa.

Ubeđena da će on odnekud znati šta je sve preživela, posmatrala ga je i čekala. On je oprao ruke u lavoru, seo preko puta nje i pognuo glavu.

„Blagoslovi ovo jelo, Gospode“, promumlao je. „Amin.“

Izvadila je po krompir na oba tanjira, pored kuvane šargarepe i crvenog pasulja. Ni on ni ona nisu progovarali. Čulo se samo škripanje noževa i viljušaka po tanjiru. Upinjala se da jede, ali nije uspevala da prisili sebe. Reči su joj počivale u krilu kao granitno stenje, a kad je najzad prozborila, svaka reč joj je bila teška i teretna, i jedino je to smogla snage da izgovori.

„Danas sam išla na reku“, rekla je.

Nije podigao glavu. Čekala ga je da upita zašto je uopšte tako nešto radila. Možda će tad moći da mu kaže.

Džek je nabadao šargarepe viljuškom, potom je omazivao pasulj kriškom hleba. Nije davao znaka da ju je čuo.

„Zaleđena je sve do litica“, kazala je maltene šapatom. Oborenih očiju, plitko dišući, čekala je, ali čulo se samo Džekovo žvakanje, viljuška po tanjiru.

Mejbel je digla pogled i ugledala mu šake ispucale od vetra, okrzane manžete, lepezaste borice što se šire iz uglova malo spuštenih očiju. Nije pamtila kad je

poslednji put dotakla tu kožu, a ova misao zbolela ju je u grudima poput samoće. Potom je zapazila nekoliko tankih srebrnih šara u njegovoj riđastosmeđoj bradi. Kad su se pojavile? Dakle, i on sedi. Oboje venu a da to jedno na drugome i ne primećuju.

Gurkala je viljuškom hranu tamo-amo. Okrznula je pogledom lampu što je visila o tavanici i videla da iz nje liju krhotine svetla. Plakala je. Nakratko je sedela, pustivši suze da se slivaju levo i desno od nosa, sve dok nisu došle do uglova usana. Džek je i dalje jeo, oborene glave. Ustala je i prenela svoj tanjir s jelom na mali kuhinjski radni sto. Okrenuta od muža, obrisala je lice keceljom.

„Led još nije očvrstnuo“, ogłosi se Džek za stolom. „Bolje je držati se podalje.“

Mejbel proguta knedlu, nakašlja se.

„Da. Razume se“, kaza.

Tražila je sebi posla oko radnog stola sve dok joj se pred očima nije izbistrilo a onda se vratila za trpezu i kašikom izvadila još šargarepe Džeku na tanjir.

„Kako nova njiva?“, upitala je.

„Napreduje.“ Nabo je krompir i strpao ga u usta, a onda otro usne nadlanicom.

„Preostalo drveće ću da posečem i prevučem narednih dana“, kaza. „Pa ću da spalim još panjeva.“

„Možda bi hteo da dođem da pomognem? Mogu da ti pazim na panjeve dok gore.“

„Ne, snaći ću se sam.“

* * *

Te noći u postelji bila ga je pojačano svesna, njega i mirisa slame i grančica smrče u njegovoj kosi i bradi, njegove težine na škripavom krevetu, šuma njegovih sporih, umornih udisaja. Ležao je na boku, okrenut leđima. Pružila je ruku s namerom da ga takne po ramenu, ali umesto toga ju je spustila i ostala da leži u tami, zagledana u njegova leđa.

„Šta misliš, hoćemo li izgurati zimu?“, upitala je.

Nije odgovorio. Možda je i spavao. Okrenula se na drugu stranu, licem prema zidu od brvana.

Kad je progovorio, Mejbel se zapitala da li mu je glas tako hrapav zato što je mrtvosan ili od osećanjâ.

„I nemamo mnogo izbora, zar ne?“

DRUGA GLAVA

Jutro je bilo tako hladno da su se Džeku, kad je izašao iz kuće i upregao konja, kožne čizme ukrutile, a ruke nisu htele da ga slušaju. Severac je postojano duvao s reke. Džek je bio radiji da ostane u kući, ali već beše naredao u sanduk Mejbeline pite, umotane u ubruse, da ih nosi u grad. Ispljeskao se po rukama i zatrupkao nogama da bi mu prostrujala krv. Bila je ciča zima, pa su mu se čak i dugačke gaće ispod pantalona od teksas-platna činile kao tanki pamučni čaršavi oko nogu. Nije mu bilo lako da napusti komfor peći na drva i suoči se s putem sam. Sunce je obećavalo da će se roditi s druge strane reke, ali svetlost mu je bila slaba i srebrnasta, baš nikakva uteha.

Džek se pope u kola bez arnjeva i zadrma dizginama. Nije se osvrnuo, ali osećao je kako se brvnara smanjuje i nestaje u smrčama iza njega.

Dok su prolazili puteljkom kroz livadu, konj kao da se saplete o sopstvene noge, a onda zatrese glavom. Džek ga uspori i zaustavi kola, pa prelete pogađom livadu i daleko drveće, ali ništa ne ugleda.

Prokleti konj! On je hteo lepo, krotko tegleće živinče, sporo i snažno. Ali konja je tu bilo da ih svećom tražiš, pa nije imao mnogo mogućnosti – mogao je birati između matore kobile uleglih leđa, koja je izgledala kao da čuču, i ovog ovde, mladog i takoreći neukroćenog, pristalijeg da se rita u areni nego da radi i zaradi. Džek se bojao da će mu taj konj doći glave.

Koliko prekjuče, kad je vukao klade s nove krčevine, uplašio se od grane i preturio Džeka na zemlju. Za dlaku ga nije smrvila klada kad je konj jurnuo. Podlaktice i cevanice još su mu bile oguljene, leđa su mu jutrom sevala.

A u tome se i krio onaj pravi problem. Ne u plahom konju, već u umornom ostarelom čoveku. Istina mu se vrpjila pod lažičicom kao kad se nešto uradi kako ne treba. Previše je ovo posla za čoveka njegovih godina. Ništa ne napreduje, iako svakog dana radi koliko god i kako god može. Ni nakon dugog leta i jeseni bez snega nije još iskrčio ni izbliza dovoljno zemlje da zaradi za goli život. Ove godine je s jedne njivice povadio žalosno malo krompira, takoreći ga nije ni preteklo kad je kupio brašno za zimu. Računao je da je od prodaje njegovog dela farme kod kuće u Istočnom zavičaju ostalo dovoljno da im potraje još godinu dana, ali samo ako bi Mejbel i dalje prodavala pite u gradu.

Nije ni to pošteno, da Mejbel sama riba te grubo tesane podove i prodaje peciva tuđinima. A koliko joj je drugačiji mogao biti život! Kao ćerka profesora književnosti, iz ugledne porodice, mogla je proučavati svoje knjige i umetnost, a popodneva provoditi družeći se s drugim finim ženama. Uz sluge i porcelanske šoljice, sitne kolače koje je mesio neko drugi.

Kad je poterao konja krajem napola iskrčene livade, ovaj se opet trznuo, zabacio glavu i frknuo. Džek je pritegao dizgine. Zažmirio je i pregledao oboreno drveće oko sebe, pa iza drveća uspravne breze, smrče i topole. Šuma je ćutala, nije se ćuo ćak ni ptićji cvrkut. Konj trupnu kopitom o tvrdo tle, a potom se umiri. Džek se upinjao da primiri disanje kako bi bolje video i ćuo.

Nešto ga je posmatralo.

Misao je bila glupa. Kog bi bilo tu u polju? Zapitao se, ne prvi put, mogu li divlje životinje uliti takav osećaj. Tupi stvorovi poput krava i kokoši mogu ćitav dan da ti blenu u leđa a da ne osetiš jezu u potiljku. Ali možda su šumska bića drugaćija. Pokušao je da zamisli medveda kako se gega kroz šumu, šetka tamo-amo i odmerava njega i konja. Takav susret nije delovao verovatno, bar ne pred samu zimu. Medvedi sad traže jazbinu gde će prezimiti.

Oći su mu svaki ćas lovile neki panj ili senku među drvećem. Mani se ćorava posla, starće, izgardi on samog sebe. Samom sebi ćeš popiti pamet tražeći nešto ćega nema.

Taman je hteo da drmne dizgine, ali tada još jednom virnu osvrnuvši se, i ugleda – sev pokreta, mrlju smeđecrvene boje. Konj zarza. Džek se polako okrete na sedalu.

Između oborenih debala štuknula je riđa lisica. Načas je nestala, ali onda ponovo iskrсну, bliže šumi, trčeci i držeći čupav rep nisko uza tle. Zastade i obrte glavu. Na trenutak se njoj i Džeku pogledi susretoše, a tamo, u tim suženim zlatnim dužicama, on ugleda svu svirepost tog kraja. Kao da je samoj divljini pogledao u oči.

Okrenuo se napred, onako na kolima, zatresao dizgine, pa prepustio konju da pređe u kas, jer obojica su jedva čekala da lisica ostane za njima. Sledećih sat vremena vozio se zgrbljen i promrzao dok su se kola truckala kroz milje i milje nedotaknute šume. Kako su se bližili gradu, tako je i konju živnuo korak, pa je Džek morao da ga usporava kako sanduk ne bi ispaao sa kola.

Tamo odakle je došao, Alpajn ne bi ni zvali gradom. Svega nekoliko prašnjavih zdanja s lažnim fasadama, nasadenih između pruge i Vulverina. U blizini je nekoliko naseljenika bilo iskrčilo šumu, pa napustilo tu zemlju. Neki su otišli da ispiraju zlato ili rade za železnicu, ali većina je potprašila pete i zbrisala kući bez namere da se više ikad vrati na Aljasku.

Džek je poneo sanduk s pitama uza stepenice hotelskog restorana, gde mu je vlasnikova žena otvorila vrata. Dobrano zašla u šezdesete, Beti je imala kratku i mušku

frizuru, a lokal je vodila svojim dvema rukama. Njen muž Roj radio je za teritorijalnu upravu i retko je bivao tu.

„Dobro jutro, Beti“, kaza Džek.

„Gadno jutro, koliko ja vidim.“ Zalupila je vrata za njim i za sobom. „Hladno do sto đavola, a snega ni od korova. Nikad ništa slično nisam vid’la. Doneo Mejbe-line pite?“

„Da, gospoja.“ Spustio ih je na tezgu pa odmotao ubruse.

„Bogme, ta žena zna da mesiš“, reče ona. „Svi vazda pitaju za njene pite.“

„Milo mi je što to čujem.“

Odbrojala je nekoliko novčanica iz kase, pa ih spustila na tezgu pored sanduka.

„Daklem, znam da rizikujem da izgubim nekoliko mušterija, Džek, ali bojim se da nam od sutra više neće biti potrebne. Sestra mi dolazi da živi s nama, a Roj veli da će morati da zaradi sebi za ’lebac, pa nek mesiš.“

On uze novčanice i gurnu ih u džep kaputa kao da nije čuo šta je rekla. A tad mu dopreše do mozga njene reči.

„Nećeš više pite? Sigurna si?“

„Izvini, Džek. Znam da sam potrefila rđav čas, sad kad dolazi zima, ali...“ Ne doreče, a izgledala je nesvojstveno posramljeno.

„Snizićemo cenu ako to nešto menja“, kaza on. „Trebam svaka para zarade.“

„Izvini. Da ti donesem šolju kafe i nešto da prezalogajiš za doručak?“

„Samo bih kafu.“ Izabrao je sto kraj prozorčića što gleda na reku.

„Kuća časti“, reče ona kad je spustila šoljicu pred njega.

Nikad se nije zadržavao kad donese pite u grad, ali tog jutra nije mu se žurilo da se vrati svom domu. Šta da kaže Mejbeli? Da će morati da spakuju prnje i pođu kući podvijena repa? Da odustanu, kao što su odustali svi pre njega? Sipao je malo šećera u kafu i promešao je, pa se zagledao kroz prozor. Duž ivice reke hodao je neki čovek u odrpanim kožnim čizmama i sa licem koje su šibale nedaće logorovanja u planini. Za ranac mu je bila privezana smotana vreća za spavanje, na povocu od kanapa vodio je rundavog haskija, a u drugoj ruci nosio je lovačku pušku. Iza njega je Džek video belu izmaglicu što kao koprena obavija vrhove. U planinama pada sneg. Uskoro će snega biti i ovde u dolini.

„Znaš, tamo gore u rudniku traže ispomoć.“ Beti gurnu pred njega tanjir sa slaninom i jajima. „Verovatno ne bi voleo da ti to bude profesija, ali moglo bi vam pomoći da pregrmite kad zagusti.“

„U rudniku uglja gore na severu?“

„Aha. Nije loša plata, a radiće se dokle god budu uspeli da održe prugu prohodnom. Hraniće te, daće ti smeštaj, poslaće te kući s kojom dodatnom parom u džepu. Čisto vredi razmisliti.“

„Hvala. A hvala i na ovome.“ On pokaza na tanjir.

„Nema na čemu.“

Bogu plakati, rad u rudniku uglja. Farmeri se rađaju da rade na svetlu i na vazduhu, ne u tunelima što vode kroz kamen. Kod kuće je gledao muškarce kako se vraćaju iz rudnika, lica crnih od ugljene prašine, iskašljavajući prljavu krv. Čak i da ima volje i snage, to bi značilo da bi ostavljao Mejbel samu na imanju na po više dana, možda i nedelja.

Ali treba im gotovina. Možda bi i svega mesec-dva bilo dovoljno da izguraju do naredne letine. Na mesec-dva mogao bi da izdrži gotovo sve. Pojeo je i poslednji zalogaj slanine i već bio spreman da se zaputi napolje kada je na vrata restorana bučno banuo Džordž Benson.

„Beti, Beti, Beti! Šta za mene imaš danas? Ima li onih pita?“

„Taze stigle sa imanja, Džordže. Sedi, doneću ti parče.“

Džek se okrenuo ka stolovima i opazio Džeka.

„Živ mi bio, komšo! Samo da ti kažem – tvoja žena mesi opasnu pitu od jabuka.“ Bacio je kaput preko naslona stolice i potapšao se po okruglom truhu. „Nemaš ništa protiv da se pridružim?“

„Ni najmanje.“

Džordž je živeo na desetak milja od grada, sa suprotne strane, sa suprugom i tri sina. Džek ga je pokoji put sretao u prodavnici mešovite robe i tu u restoranu. Činilo se da je dobroćudan tip, a uvek mu se obraćao kao da su osvedočeni prijatelji. Džordž je bio otprilike istih godina kao i on sam.

„Kako se gura tamo kod tebe?“, upita Džordž sedajući preko puta njega.

„Gura se nekako.“

„Imaš neku pomoć?“

„Jok. Sam izdirem. Iskrčio jedno dve fine njive. Stalno nešto novo da se radi. Znaš već kako je.“

„Mogli bismo da se kombinujemo, nekoliko dana tamo, nekoliko ovamo – ja i moji momci da dolazimo tebi s vučnim konjima, onda ti nama ovde pripomogneš.“

„To je velikodušna ponuda.“

„Mogli bismo ti pomoći da završiš poneki posao“, nastavi Džordž, „a tvoja žena mogla bi da dolazi k nama i da upriliči malko ženskog druženja sa Esterom, da pričaju o mešenju i šivenju, ili o čemu li već ženski svet razgovara. Dojadili smo joj mi muški. Oduševila bi se da vas sve vidi u kući.“

Džek ne reče ni da ni ne.

„Tebi deca sva odrasla i poodlazila?“, upita Džordž.

Džek se nije nadao ovom pitanju. On i Mejbel su, dakle, toliko stari da bi im deca mogla biti odrasla i imati sopstvene porodice. Zapitao se da li i izgleda onako kako se oseća, kao da je neko isturio nogu i zgazio ga.

„Jok. Nikad ih nisam imao.“

„Kako to? Nikad ih nisi imao, veliš?“

„Tako je.“

Posmatrao je Džordža. Ako kažeš da nemaš dece, zvuči kao da si sam to birao, a u kakvo se ludilo onda to računa? A ako kažeš da ih nisi mogao imati, razgovor se

nezgodno zapetlja jer krenu da razmatraju tvoju muškost ili ženino zdravlje. Džek je čekao, proguta knedlu.

„Pa i tako se valjda može u životu.“ Džordž zavrte glavom, smejucnu se. „Kladim se da je tamo kod tebe mnogo veća tišina. Ovi moji momci ponekad vole da me oteraju na piće. Galama oko ovoga, onoga, izjutra se vuku iz kreveta kao da su ih boginje pokosile. A da iz ovog najmlađeg isteraš dan čestitog posla – bolje uzmi pa se porvi s bravom.“

Džek se nasmeja i opusti se, otpi malo kafe. „Imao sam ja takvog brata. Maltene je bilo lakše da ga prosto ostaviš da spava.“

„Aha, takvi su ti neki, bar dok ne steknu sopstveno imanje i dok ne vide kako sve to izgleda.“

Beti priđe stolu sa šoljicom i parčetom pite za Džordža.

„Baš pričam Džeku kako gore u rudniku traže ispomoć“, kaza nasipajući vrelu kafu. „Znaš već, da pregrme zimu.“

Džordž izvi obrvama, a onda se namršti, ali nije progovorio sve dok se Beti nije vratila u kuhinju.

„Nećeš valjda, je li?“

„Vredelo bi razmotriti.“

„Hriste bože! Ti si skrenuo s uma, sunce ti? Ni ti ni ja nismo više mladi kao rosa, a one paklene rupe su za mladiće, ako uopšte za nekog jesu.“

Džek zaklima glavom, osećajući se neprijatno zbog tog razgovora.

„Znam da ne treba ni ovolišno da me se tiče, ali ti mi izgledaš kao dobar čovek“, nastavi Džordž. „Znaš zašto traže ljude?“

„Jok.“

„Imaju muke da zadrže radnike otkako su pre neku godinu bili oni požari. Četrnaestorica, mrtvi-mrtvijati. Neki tako izgoreli da se nisu mogli prepoznati. Petoricu-šestoricu uopšte nisu ni našli. Ja kad ti velim, Džek, ne vredi to one crkavice koju će ti plaćati.“

„Čujem te ja. Čujem, ali... eh, priteran sam uza zid. Prosto nisam siguran kako da razrešim.“

„Trebalo ti da izguraš do letine? Imaš pare za prolećno seme?“

Džek se suvo osmehnu. „Imaću ako odsad pa dotad ne budemo jeli.“

„Ostavio si šargarepu i krompir u džakove, je li?“

„Nego šta.“

„Spremio si sebi losa?“

Džek zavrte glavom. „Nisam ti ja nikad bio neki lovac.“

„E pa, pazi ovamo – ništa ti više od toga ne treba. Obesiš malo mesa u ambar i ti i žena namireni do proleća. Nije baš torta i kavijar, ali makar nećete gladovati.“

Džek je gledao u praznu šolju od kafe.

„Tako ti je isto i kod većine nas“, kaza Džordž. „Prve godine su mršave. Ja kad ti kažem, jeste da će ti se možda smučiti los i krompir, ali ostaće živa glava na ramenima.“

„Istina je.“

Kao da su se sve dogovorili, Džordž dojede pitu u nekoliko velikih zalogaja, obrisa usta salvetom, pa ustade. Pruži ruku ka Džeku.

„Da bežim ja sad. Ako me nema kod kuće, Ester će me optužiti da sam proćerdao dan.“ Stisnuo mu je ruku snažno i srdačno. „Ali ne zaboravljaj šta sam ti rekao. A kad dođe na red da se krče te njive, rado ćemo priskočiti da pomognemo. Prođe dan brže kad se ima društvo.“

Džek klimnu glavom. „Biću zahvalan.“

Sedeo je sam za stolom. Možda su pogrešili što su se osamili tako, Mejbel bez jedne jedine drugarice s kojom bi popričala. Džordžova žena mogla bi biti s neba dar, naročito ako on ode na sever da radi u rudniku, pa Mejbel ostane sama na imanju.

Ona bi mu se usprotivila. Zar nisu ostavili sve za sobom kako bi započeli nov život, samo njih dvoje? Treba mi mira i tišine, rekla mu je mnogo puta. Venula je, skupljala se u sebe, a sve je počelo kad im je umrlo to dete. Govorila je kako neće podneti više ni jedan jedini porodični skup, sa onim budalastim blebetanjima i ogovaranjima. Ali Džek je još nešto pantio. Pantio je trudne žene koje se osmehuju dok se miluju po stomacima, novorođenčad koja kmeče dok ih rodbina dodaje iz ruke u ruku. Pantio je devojčicu koja je povukla Mejbel za suknju i viknula joj „mama!“, pobrkavši je s nekom drugom ženom, a Mejbel je izgledala kao ošamarena. Pantio je i kako ju je izdao, nastavio da vodi razgovor s muškim društvcetom i pravio se da nije to video.

Najstariji sin Bensonovih bio je pred ženidbom, pa će se vrlo skoro i po njihovoj kući gegati detence. Pomislio je na Mejbel, na onaj mali, tužni osmeh i trzaje u unutrašnjim uglovima očiju koji bi morali iznedriti suze, ali to nikad nisu učinili.

Klimnuo je glavom Beti kad je uzeo prazni sanduk, a onda je pošao ka kolima.